

10. Трибун П.А. Классификация типов леса предгорной части Ивано-Франковской области и некоторые закономерности их формирования// Исследования по лесоводству и агролесомелиорации. Труды Харьков. с. – х. института, т. 142. – Харьков, 1970. – С. 46-54.

11. Руководство по реконструкции малоценных и производных насаждений в Карпатах. – Мукачево: ЛОС, 1991. – 47 с.

12. Рекомендації з удосконалення лісовідновлення в дубових лісах Карпат і на прилеглих територіях// Збірник рекомендацій: Наукові основи ведення багатопільового лісового господарства у Карпатському регіоні. – Івано-Франківськ: УкрНДІгірліс, 2001. – С. 111-147.

13. Рекомендації з оптимальної структури захисних насаджень і способів їх створення на основних категоріях земель меліоративного фонду Карпатського регіону України// Збірник рекомендацій: Наукові основи ведення багатопільового лісового господарства у Карпатському регіоні. – Івано-Франківськ: УкрНДІгірліс, 2001. – С. 148-168.

УДК 630*56

С.Є. Голячук, канд. с.-г. наук – ЛДТУ

ФОРМУВАННЯ ШТУЧНИХ ЛИСТЯНО-ДУБОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ ДЛЯ ЦІЛЮВИХ СОРТИМЕНТІВ У КЛЕНОВО-ЛИПОВИХ ДІБРОВАХ

Наводиться програма формування штучних листяно-дубових деревостанів для отримання крупних сортиментів у кленово-липових дібровах.

S. Ye. Holyachuk – LSTU

Formation deciduous-oak stands of trees for target assortments in maple-linden oak-woods

In the article is the program of formation deciduous-oak stands of trees for obtaining large assortments in maple-linden oak-woods is resulted.

Доглядові рубання як один із заходів загальної лісгосподарської діяльності, мають велике значення при вирішенні завдань, що стоять перед лісовим господарством, у підвищенні продуктивності і поліпшенні якісного стану лісових насаджень.

Цими рубаннями можна формувати в необхідному напрямку склад і структуру насадження, домогтися збільшення деревинного приросту на кращих за формою стовбура, збільшити сам приріст і тим сприяти зниженню віку експлуатації насадження, постачати господарству значну кількість товарної деревини раніше віку головного рубання і т.д.

На основі досліджень та 70-річного досвіду вирощування листяно-дубових насаджень різної інтенсивності зрідження Краснотростянецької лісової науково-дослідної станції можна запропонувати програму формування штучних листяно-дубових деревостанів для отримання крупних сортиментів у кленово-липових дібровах лівобережного лісостепу.

При проведенні догляду в молодняках основна мета рубань полягає в тому, щоб сформувати необхідний склад насадження. Склад деревостану до 10 років формується за участю в ньому дуба 45-50 % і 25-30 % ясена від запасу деревостану.

При наступному догляді у віці коло 15 років, з насінневого ярусу дуба та ясена забираються гірші дерева і, при великій густоті, проводиться рівномірне його зрідження, причому в першу чергу вибираються усі відсталі в рості екземпляри і сильно розвинуті, що мають погану форму стовбура. При проведенні догляду прагнуть зберегти бокове затінення дуба і звільнити від затінення вершину. Якщо супутні породи не затіняють вершини дуба, їх вирубувати не рекомендується.

Наступний догляд у молодняках проводиться у віці близько 20 років. До цього часу в складних дібровах уже помічається чіткий поділ насадження на яруси, а в межах однієї породи виділяються дерева з різним ступенем розвитку і з різною за якістю формою стовбура. При цьому догляді, якщо всі попередні були виконані правильно, підлісок уже не вибирається, а основна увага звертається на верхній ярус, у якому на однакових правах перебувають як насінневі, так і порослеві екземпляри.

У віці 20-25 років насадження дуба відрізняється великою енергією росту і помітно реагує на те чи інше втручання, що спрямовує його ріст і розвиток. Тому зрідженням намету, свідомо проведеним для досягнення визначеної мети, можна створити необхідну структуру насадження.

Насадження, що входять до складу свіжої кленово-липової діброви лівобережного лісостепу, без шкоди для захисної ролі лісу, необхідно спеціалізувати на вирощування крупномірної, цінної деревини дуба та ясена. Вирощування крупно-мірної деревини в короткий термін можливе тільки при відповідному досить інтенсивному зріджуванні верхнього намету.

Догляди ґрунтуються на видаленні стовбурів, що відмирають, і острах втручання з доглядом у верхній ярус не можуть створити умов для підвищення приросту стовбурів у насадженні і не забезпечують підвищення якісного стану насадження. Принцип слабого втручання у верхній ярус середньовікових насаджень ґрунтується на висунутій здавна думці, що зрідження верхнього ярусу затримує очищення стовбурів від сучків, сприяє утворенню низько опущеної крони і, врешті, формує стовбури із сильним збігом.

70-річний досвід робіт з доглядових рубань Краснотростянецької лісової науково-дослідної станції в умовах свіжої кленово-липової діброви лівобережного лісостепу не підтверджує думки про шкідливість усякого досить інтенсивного зрідження. Зрідження намету з вилученням маси 30-35 % від загального запасу насаджень протягом 70 років не позначилося на погіршенні форми стовбура, на зниженні приросту у висоту та інше; навпаки, зрідження намету в межах, зазначеної вище від інтенсивності, позитивно відбилося на рості та розвитку стовбурів, що залишилися в насадженні.

Ступінь зрідження важко установити, як якийсь середній, обов'язковий для всіх насаджень. Але визначені параметри можна навести (табл. 1). Якщо потрібно вирощувати крупномірні стовбури з високими технічними якостями, то необхідно створити умови для росту крони, щоб вона продуктивніше асимілювала і більше нагромаджувала сухої речовини. Для цього потрібно дати можливість кроні збільшити поверхню асиміляційного апарату, тобто створити умови для її розвитку, що можливо тоді, коли крона може

відносно вільно розвиватися. Однак сильний доступ світла під зріджений намет може викликати небажане розростання крони по висоті, що буде впливати вже на погіршення якості деревини. Тому зрідження проводиться так, щоб даючи відносну волю в горизонтальній площині, прагнути до затінення стовбура під кроною. При наявності порід другого ярусу, досягти цього буває не важко.

Табл. 1. Програма формування цільових деревостанів для вирощування крупних високоякісних сортиментів у лівобережному лісостепу. ТУМ – Д2

Вік рубань, років	Інтенсивність зрідження від запасу, %	Характеристика деревостану, що залишається після рубання						Співвідношення порід у запасі, %
		Кількість дерев, тис. шт./га		Сума площ перерізу, м ² /га		Запас, м ³ /га		
		всього	в т. ч. го-ювних порід	всього	в т. ч. го-ювних порід	всього	в т. ч. го-ювних порід	
3-4	Згідно з діючою настановою							
6-7	Згідно з діючою настановою							
10	25-30	6.7-8.1	4.5-5.0	5.0-6.5	4.0-5.1	15-21	11-17	45-50Д25-30Яс25-30Кл, Лп
15	25-30	4.5-5.6	2.5-3.0	11.8-13.9	8.6-10.1	54-73	40-55	45-50Д25-30Яс25-30Кл, Лп
20	30-35	3.6-4.5	1.6-2.0	16.5-19.3	11.6-13.6	94-126	70-94	45-50Д25-30Яс25-30Кл, Лп
25	20-25	3.0-3.8	1.5-1.2	20.3-23.3	14.2-16.3	130-173	98-131	50-55Д20-25Яс20-25Кл, Лп
30	30-40	2.3-2.8	0.8-1.0	21.6-24.8	15.1-17.3	157-205	121-158	50-55Д20-25Яс20-25Кл, Лп
40	25-30	1.7-2.1	0.5-0.7	25.7-29.4	18.4-21.0	214-281	170-223	55-60Д15-20Яс20-25Кл, Лп
50	20-25	1.0-1.2	0.4-0.5	25.8-29.5	19.5-22.1	248-325	205-268	60-65Д15-20Яс20-25Кл, Лп
60	20-25	0.8-1.0	0.3-0.4	27.8-31.5	21.6-24.4	293-383	247-322	60-65 Д15-20Яс20-25Кл, Лп
70	20-25	0.6-0.7	0.3-0.4	29.7-33.5	23.7-26.7	338-441	289-377	65-70Д15-20Яс15-20Кл, Лп
90	10-15	0.4-0.6	біля 0.3	32.2-36.3	29.0-30.4	417-542	366-476	65-70Д15-20Яс15-20Кл, Лп

При вирощуванні крупних сортиментів прагнуть до того, щоб у результаті догляду відносно кращі дерева були звільнені від безпосереднього негативного впливу гірших стовбурів (у тому числі – і гарних стовбурів, але менш цінної породи), щоб крони кращих дерев не вросли в крони сусідніх дерев. Допускається тільки зіткнення крон кінцями окремих гілок і то, у тому випадку, якщо другий ярус розвинутий слабо.

Необхідність у повторному догляді на практиці звичайно визначається появою в насадженні значного числа стовбурів, що відмирають, однак при правильно проведених доглядових рубаннях дотримувати насадження до та-

кого стану не потрібно. При аналізі даних відпаду виявляється закономірність посиленого відпаду дуба у віці близько 30 років. Очевидно в цьому віці дуб потребує для подальшого гарного росту розріджування верхнього ярусу, який формується навіть при сильних розріджуваннях не завжди достатньої густоти. Тому в насадженнях, зазначеного вище типу формування, догляд повторюється у віці близько 30 років з інтенсивністю рубання 30-40 %. Після другого інтенсивного догляду в 40-річному віці наступний догляд може проводитись через більший проміжок часу.

Догляд у середньовікових насадженнях проводиться за відносно кращими деревами 1, 2 класу росту за Крафтом, і всі заходи щодо догляду спрямовуються на створення оптимальних умов для росту і розвитку кращих дерев. Основна мета догляду в середньовікових насадженнях полягає у формуванні стовбура і крони, у формуванні загальної структури насадження, що відповідає спеціалізації даного лісового масиву.

При проведенні доглядових рубань за даним режимом після 60-річного віку догляд може проводитись з метою попередження появи відпаду на 10-20 років вперед.

Вивчення росту і взаємодії порід у деревостанах кленово-липової діброви показало, що тільки при вчасно проведених активних доглядових рубаннях можуть бути вирощені стійкі, високопродуктивні та якісно повноцінні насадження бажаного для господарства породного складу.

Доглядові рубання, проведені в листяно-дубових деревостанах середньої і сильної інтенсивності підвищують вихід ділової деревини (на 20 і більше відсотків) і її крупність. Цим досягається значна лісівнича й економічна ефективність даного лісогосподарського заходу.

Сучасний стан і розвиток лісового господарства України, усе зростаючі потреби в деревині скеровують на впровадження більш інтенсивних форм виробництва, аж до плантаційного вирощування деревини.

УДК 630*231 (23)

В.С. Кудра, Р.М. Вітер – УкрНДІгірліс

ВІДНОВЛЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ БУКОВОГО ПІДРОСТУ НА ВИРУБКАХ

Розглянуто особливості відновлення різновікових вирубок в основних типах букових лісів Карпат та Опільського регіону. Охарактеризовано видову, висотну, вікову структуру природного відновлення. Дається оцінка успішності відновних процесів на дослідних об'єктах. Наведено рекомендації щодо лісогосподарських заходів та способів лісовідновлення у формації букових лісів.

Ключові слова: підріст, вирубки, букові ліси, породи, структура.

V. Kudra, R. Viter – Ukrainian Mountain Forestry Research Institute

Regeneration and formation of beech Undergrowth on cutting areas

The article deals with the peculiarities of regeneration on different age cutting areas in main types of beech forests in the Carpathians and Opillia region. The species composi-